

Dějepis práce od 11. 5 do 15. 5

Děti,

posílám práci na tento týden. Budeme se učit o punských válkách. Dozvíte se jejich příčiny a následky. Tentokrát budete i vyhledávat na mapě a kreslit římského vojáka, protože pro Řím byla velmi důležitá armáda a její uspořádání. Díky ní se stala antickou velmocí. Navíc se dneska setkáme s bojovými slony. Když Římané viděli tato majestátní zvířata, báli se, že válku prohrají, ale jak už víme, štěstěna je někdy velmi vrtkavá. V dějinách velkou roli hrály i náhody, ale i lidské slabosti a strachy ☺

Musím vás pochválit, hodně lidí se mně ozvalo, ale někteří stále ne. Prosím ty, kteří tak ještě neučinili, ať se mně ozvou. Posílala jsem vám opakování, které mi všichni neposlali.

Mějte se krásně.

Lucie Jelínková.

Informace k učivu:

Učebnice str. 58-60

Přiložené strany Hravý dějepis 6, Taktik

Úkoly:

- 1. Zápis do sešitu.**
- 2. Najít si na mapě: Libanon, Sýrii, Tunis, Sardinii, Sicílii a Korsiku.**
- 3. Nakreslit si do mapy, kterou v sešitu už máme, Sardinii, Sicílii a Korsiku.**
- 4. Do sešitu si nakresli nebo nalep římského vojáka.**

Punské války (264 – 146 př. n. l)

Féničané

- Žili na pobřeží Středozemního moře – oblast dnešního Libanonu a Sýrie
- Byli to vynikající obchodníci, kteří své obchodní kolonie zakládali hlavně v severní Africe.
- Nejslavnější a nejmocnější kolonií bylo **KARTÁGO (dnešní Tunis)**.

Příčiny války

- Řím chtěl obchodně ovládnout území v západním Středomoří → tam ale vládlo Kartágo.
- Římané říkali Kartagincům **Punové**.

První punská válka

- Bojovalo se o Sicílii → Kartágo prohrálo.
- Řím musel vybudovat výborné námořní loďstvo, aby Puny porazil.

Výsledek války:

- Řím se stal námořní velmocí a získal své první provincie Sicílii, Sardinii a Korsiku.
- **Provincie:** území mimo Apeninský poloostrov, na kterém vládli římské úředníci.

Druhá punská válka

- Punové obsadili Hispánii (dnešní Španělsko) a vydali se přes Alpy na Řím.
- Vedl **je Hannibal** – měl s sebou bojové slony.
- Římané poraženi u Trasimenského jezera a u Kann
- Hannibal se dostal až před Řím – slavná věta „**Hannibal ante portas!**“ – **Hannibal před branami**“ → **Řím Puny dobyt nebyl** → Punové poraženi.

Třetí punská válka

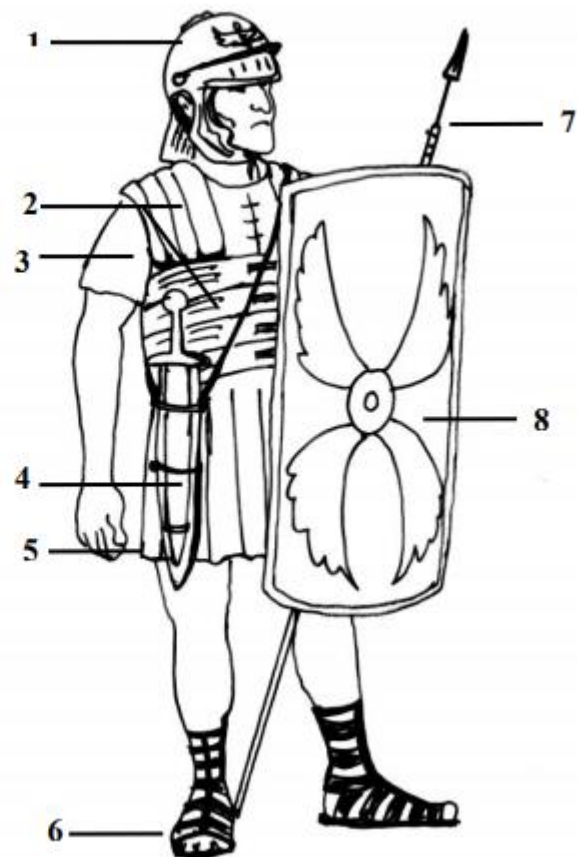
- Slavný výrok Carthāgō dělenda est – **Kartágo musí být zničeno**.
- Punové po druhé punské válce nemohli mít armádu, museli odevzdat zbraně a nesměli vést válku → toho využili jejich sousedé a napadali je.
- Punové se bránili → Řím Kartágo srovnal ze země.

2. pol. 2. století - po dobytí Makedonie a Řecka se Řím stal nejmocnějším státem Středomoří!!

ÚLOHA 2: S použitím následujících názvů správně popiš legionářovo brnění a výzbroj:

- kopí _____
helma _____
kožené sandály _____
tunika _____
krátký meč (gladius) _____
štít _____
tuhá kožená sukně (na ochranu nohou) _____
kovové pásy na ramenou a trupu _____

nichž byli tito byli... řídili zásadou *Divide et impera*, česky „Rozděl a panuj“.

Obr. 8 – Růst římské republiky. Do roku 265 př. n. l. se Římanům podařilo ovládnout celou Itálii. Růst státu si vyžádal také zlepšení a zrychlení dopravy, proto Římané věnovali značnou pozornost stavbě **silnic**, které měly spojovat důležité italské oblasti a umožnily rychlejší přesuny armády. Podél silnic byly umístovány **milníky**, (→ s. 108, Obr. 14) které určovaly vzdálenost z daného místa do dalších měst. Silnice bývaly označovány podle jména úředníka, který podnikl jejich stavbu: např. **Via Appia** podle cenzora Appia Claudia Caeca [klaudyja kaeka], **Via Aemilia** [emilija] podle konzula Marka Aemilia Lepida.

Punské války

Po ovládnutí Apeninského poloostrova se Římané chtěli pokusit ovládnout také ostrovy v západním Středomoří. Tyto ostrovy však patřily **Kartágu**, bývalé fénické kolonii v severní Africe. Kartáginci byli zkušenými **obchodníky** a vynikajícími **mořeplavci** (→ Mořeplavec Hanno). Jak postupně rostlo území římské republiky, rostl Kartágu zároveň konkurent. Oba státy chtěly získat nadvládu nad západním Středomořím, a tak došlo k válkám, které se podle římského jména pro Kartágince – **Punové**, označují jako punské.

Pyrrhovo vítězství

Řekové z Tarentu vedli proti Římanům válku a na pomoc povolali krále z řeckého Epeiru Pyrrha. Ten s armádou čítající 25 000 mužů a 20 válečných slonů zvítězil nad Římany v bitvě u Herakleie. V další bitvě u Auscula [auskula] Pyrrhos opět zvítězil, ale přišel o většinu vojska i válečné slony. Po bitvě prý prohlásil (podle řeckého historika Plútarcha): „Kdybych si odnesl ještě jedno takové vítězství, bude to moje zkáza.“

- Co tímto svým výrokem myslel?
- Čemu říkáme Pyrrhovo vítězství?

Mořeplavec Hanno

Kartáginický suffet (obdoba římského konzula) Hanno podnikl v 6. nebo 5. století př. n. l. výpravu, při níž plul podél západního pobřeží Afriky. O své cestě zanechal zprávu, v níž například popisuje přistání v Guinejském zálivu:

„V hloubi zátoky ležel ostrov, hustě osídlený divokými lidmi. Víc bylo žen; i ony byly porostlé srstí. Průvodci je nazývali gorily. Muže jsme pronásledovali, ale nemohli jsme je dohonit, všichni se spasili šplháním po skalách ...“

- Kde podle starověkých představ končil svět? Pomůže ti mapa na s. 91. Vydal se Hanno při své plavbě do neznáma?

ŘÍMSKÁ REPUBLIKA

Římská armáda v době republiky

V době začínající republiky neměl Řím stálou armádu, ale v případě potřeby povolával svobodné římské občany. Občané ve věku 17–46 let byli označováni jako *iuniores*, starší muži ve věku 46–60 let jako *seniores*. V armádě mohli sloužit jen ti, kdo měli majetek, aby si mohli pořídit výzbroj a výstroj. Službu v armádě nechápali Římané jen jako **povinnost**, ale zároveň jako **čest**. Služba byla v nejstarší době **bezplatná**, vojáci měli jen podíl na válečné kořisti.

Římskou armádu tvořily **legie**. Každá legie se skládala z oddílů **pěchoty a jízdy**. Nejchudší a nejmladší vojáci patřili k **lehké pěchotě** (1), vojáci starší a v plné síle tvořili **těžkou pěchotu** (2), nejstarší muži patřili k zadnímu voji (3).

Základem úspěchu římské armády byl především **dokonalý výcvik a kázeň vojáků** (disciplína). Například během války se Samnity nechal konzul Titus Manlius Torquatus [torkvátus] popravit vlastního syna, protože neuposlechl rozkaz a zaútočil se svou jednotkou na nepřítele. Trest ho stihl, přestože zvítězil.

První punská válka (264 – 241 př. n. l.)

Během první punské války se bojovalo především o Sicílii, ale Římané se vylodili také v severní Africe, kde se jim dařilo Kartágince porážet. **Na moři měli ovšem převahu Kartáginci**, kteří napadali italské pobřeží. Římané, pokud chtěli ve válce zvítězit, museli **vybudovat vlastní loďstvo**. Postavili tak lodě podle kartáginického vzoru a navíc vymysleli novou taktiku, která jim umožňovala využít zkušenosti římských vojáků v boji muže proti muži. (→ Obr. 9) Po mnoha bitvách nakonec Kartágo již nemělo dostatek sil ve válce pokračovat a byl uzavřen mír. **Římané získali Sicílii, Sardinii a Korsiku**, z nichž učinili své první **provincie** – tak byla označována území mimo Apeninský poloostrov, která spravovali římscí úředníci.

Druhá punská válka (218 – 201 př. n. l.)

Kartáginci brzy našli náhradu za ztracená území a obsadili Hispánii (dnešní Španělsko). Zároveň se nechtěli smířit s porážkou, kterou utrpěli během předchozí války. Vrchním velitelem vojska v Hispánii byl **Hannibal Barkas**, zapřisáhlý nepřítel Římanů. (→ Obr. 10) Ten shromáždil v Hispánii mohutné vojsko a vydal se s ním na pochod přes Pyreneje. V čele své armády pak Hannibal **přešel přes Alpy**, což byl čin, který se nikomu před ním nepodařil. Nevedla tudy totiž tehdy žádná schůdná cesta. Jeho vojáci byli zvyklí spíše na africké slunce než na sníh a ledové horské bystřiny, zabijely je laviny i léčky horských kmenů. **Polovina jeho armády** během třicetidenního pochodu **zahynula**.

Hannibalovo italské tažení Po tomto dramatickém přechodu se Hannibal objevil nečekaně v severní Itálii, doplnil vojsko o Galy, nespokojené s římskou nadvládou, a přešel močály v okolí řeky Arno. Zde zahynul zbytek bojových slonů, který přežil přechod přes Alpy, takže nakonec zbyl Hannibalovi jen jediný. Kartáginci zaskočili Římany **u Trasimenského jezera** a na hlavu je porazili. Římané volili spíše vyčkávací taktiku a vyhýbali se rozhodujícím bitvám.

Obr. 9 – Římská válečná loď

Římané postavili své válečné lodě podle kartáginických. Na přídi byly lodě vybaveny bodci, které při střetnutí poškozovaly nepřátelské lodě. Římané opatřili své lodě ještě zvláštními padacími můstky zvanými podle svého tvaru havran (latinsky *corvus*) – po přiblížení k nepříteli se tento můstek spustil a bodcem se zaklešl do nepřátelské lodě. Vojáci přešli po můstku na palubu druhé lodě a zde probíhal boj stejně jako na souši. Na největších lodích bylo až 270 veslařů a 140 vojáků.

• Porovnej tuto loď s řeckou válečnou lodí na s. 84.

Obr. 10

– Hannibal Barkas (= Blesk)

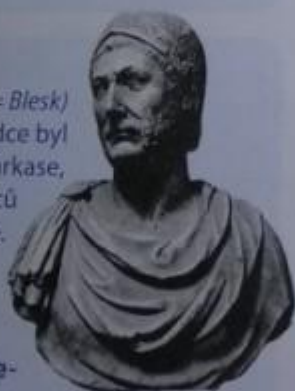
Kartáginický vojevůdce byl synem Hamilkara Barkase, vojevůdce Kartáginců v první punské válce.

Byl považován

– dokonce i svými nepřáteli Římany

– za **geniálního vojevůdce**. *Hannibal ante portas!*

(česky „Hannibal před branami!“) bylo rčení, které Římané používali pro vyjádření stavu velkého ohrožení. Po porážce Kartága Hannibal uprchl, a když mu hrozilo, že bude vydán Římanům, otrávil se.

ŘÍMSKÁ REPUBLIKA

O rok později byli Římané opět drtivě poraženi v jižní Itálii v bitvě u **Kann**. Řím se ocitl ve vážné situaci, dokonce byly postaveny i dvě legie z otroků. Potom se Hannibal obrátil **proti hlavnímu městu, nepokusil se však město dobýt** – u druhého mílníku na Via Appia se obrátil. (→ Obr. 11) Hannibalovi se nedostávalo podpory z Kartága a navíc se jeho bratr Hasdrubal s vojskem sice dostal z Hispánie do Itálie, ale byl poražen.

Bitva u Zamy

Římské vojsko vedené Publiem Corneliem **Scipiem** [publijem kornéliem] (→ Obr. 12) přešlo do protiútoku a vylodilo se **v severní Africe**. Hannibal byl i s vojskem povolán zpět na obranu Kartága a v roce 202 př. n. l. utrpěl jedinou, ale rozhodující porážku v bitvě **u Zamy**. Rok nato byl uzavřen mír, Kartágo muselo vydat válečné loďstvo, platit válečné náhrady a nemohlo bez souhlasu Říma vést žádnou válku. Hispánie se stala římskou provincií.

Obr. 11 – Punské války a ovládnutí Makedonie a Řecka

Archimedes

Během druhé punské války se na Hannibalovu stranu připojilo také řecké město Syrakúsy. Na obraně města obleženého Římany se prý podílel také Archimedes (→ s. 91), který tam tou dobou pobýval. Římané Syrakúsy dobyli, město vyplnili. Během tohoto plenění přišel o život i Archimedes. „Neruš mi mé kruhy.“ To byla podle historika Livia Archimedova poslední slova, když chtěl uchránit v písku narýsované obrazce před římskými vojáky. Touto událostí se inspiroval Karel Čapek v krátké próze *Smrt Archimédova*.

- Zjistí, jak se vše podle Karla Čapka odehrálo.

Třetí punská válka (149 – 146 př. n. l.)

Kartágo již nepředstavovalo pro Řím vážnou konkurenci, přesto si našli Římané záminku k další válce. (→ s. 129 Obr. 4) Numidský král totiž vyprovokoval válku s Kartágem, které se uchýlilo k nutné obraně. To brahi Římané jako **porušení mírových podmínek**. Vylodili se v Kartágu po třech letech bojů bylo město obklíčeno. Nakonec byli **Kartaginci poraženi**. Sedmáct dní Kartágo hořelo, poté bylo **srovnáno se zemí**, Římané půdu zorali a posypali solí a vápnem, aby zde už nikdy nic nerostlo. Obyvatelé, kteří přežili, byli prodáni do otroctví.

Obr. 12

– *Publius Cornelius Scipio*
Jako úspěšnému vojevůdci z druhé punské války mu senát přičkl čestný přídomek Africanus [afrikánus]. Většina Římanů, zejména těch urozených, měla **tři jména**. První jméno bylo osobní (jako je naše křestní jméno), druhé jméno označovalo příslušnost k rodu a třetí jméno příslušnost k rodině. Tedy: Publius z rodiny Scipiů patříci do rodu Corneliů.

Obr. 13 – Kartaginští vojáci

Kromě vojáků ze samotného Kartága (na obrázku) byly součástí Hannibalovy armády také jednotky z Hispánie, Samnitě, Galové, takže jeho armáda, její výzbroj i výstroj byla velmi pestrá.

disciplina = kázeň; v současnosti má také význam jako vědní obor či odvětví
impérium = říše

legie = základní vojenská jednotka římské armády

milník = patník u cesty s označením vzdálenosti (→ Obr. 14; s. 105, Obr. 8)

provincie = (z lat. *vincere* = vítězit) oblast mimo Apeninský poloostrov, která byla spravována římskými úředníky

Ovládnutí Makedonie a Řecka

Během druhé punské války byla spojencem Kartága **Makedonie**. Po vítězství nad Kartágem tak Římané obrátili svou pozornost k helénistickému Východu (→ s. 89) a vedli válku s Makedonií. Během několika válek nepřítele opakovaně porazili, přičemž se jim dařilo svou taktikou úspěšně čelit proslulé makedonské falanzě. (→ s. 87, obr. 35) Poslední bitva se odehrála roku 168 př. n. l. u **Pydny**. Makedonie byla poražena a stala se **další římskou provincií**. Římané se potom zapojili do místního konfliktu mezi achajským spolkem a Spartou a roku 146 př. n. l. dobyli a srovnali se zemí Korint. Jeho obyvatele, stejně jako Kartágince, prodali do otroctví. **Římané tak ovládli celé Řecko**. (→ Obr. 11) Krátce nato zemřel poslední král pergamské říše (→ s. 94, Obr. 21), která se nacházela v Malé Asii. V závěti odkázal své království Římu.

Římské impérium

V průběhu válek tak Řím vytvořil rozsáhlou říši, která zahrnovala kromě Apeninského poloostrova také ostrovy **Sicílii, Sardinii a Korsiku, Hispánii, keltská území na jihu Francie, pobřeží severní Afriky a na východě území na pobřeží Jaderského moře, Makedonii, Řecko a Malou Asii**. Středozevní moře nazývali Římané *Mare nostrum* (česky „naše moře“), protože téměř celé jeho pobřeží bylo součástí jejich **impéria**. Z podmaněných území, která se stala provinciemi, získávali Římané peníze, suroviny (včetně levného obilí), otroky i vojáky do armády.

Obr. 14 – Milník

Římané používali k zápisu čísel písmena. Dnes označujeme tento zápis jako „římské číslice“. Zkus přečíst číslovku, která je zapsána na tomto milníku, když víš, že:

I = 1; V = 5; X = 10; L = 50; C = 100; D = 500; M = 1000

Kdo se dnes označuje jako junior a senior? Co se dnes označuje slovem impérium?

Proč Římané posypali po vypálení Kartága zorané brázdy soli a vápnem?

Zapiš římskými číslicemi rok svého narození.

Z čeho je asi odvozeno slovo milník?

Jak se dnes jmenuje stát, na jehož území se nacházelo Kartágo?

Řím byl ve 4. století př. n. l. ohrožen vpádem Keltů. Potom ale v průběhu válek se svými sousedy ovládl celý Apeninský poloostrov. Severoafrické Kartágo a Řím byli ve Středomoří konkurenty, a tak došlo ke třem punským válkám, v nichž zvítězili Římané. Do poloviny 2. století př. n. l. ovládli Římané téměř celé pobřeží Středozevního moře. Řím byl úspěšný především díky výborně vycvičené armádě.

1. Popiš s pomocí mapy, jak Římané postupně ovládli celý Apeninský poloostrov.
2. Co bylo příčinou punských válek?
3. Popiš s pomocí mapy průběh punských válek.
4. Jak punské války skončily? Co se stalo s Kartágem po třetí punské válce?
5. Která území Římané v průběhu punských válek získali?
6. Jak se lišilo postavení kolonií zakládaných Řeky (→ s. 78) a římských provincií?
7. Proč došlo ke střetu mezi Makedonií a Římem? Jak toto střetnutí dopadlo?
8. Která území ovládalo římské impérium v polovině 2. století př. n. l.?

P. Augusta, F. Honzák

– *Jak se žilo ve starověku*

P. Connolly – *Dějiny římského vojska*

V. Hynek, P. Klučina – *Válečné lodě I*

S. Richter – *Kartágo*

Krise repub

Během dobytí provincií a říše měř celé Střední země Říma, objevovaly se problémy moci v krizi.

Drobn

snazší zpustlá

nemoh levnému

za

prodáv a stáva

nen

kles

Obrázky použity z:

www.wikipedia.com

file:///C:/Users/ucitel/Downloads/3-6_RIMSKA_REPUBLIKA_cb.pdf

Hravý dějepis 6, Taktik.